

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การส่งเสริมการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองประดู่หางดำเชียงใหม่
ในเขตตำบลแม่ป๋าง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่”

โดย อาจารย์ ชนันทน์ สุกกิจจานนท์ และคณะ

สิงหาคม 2556

สัญญาเลขที่ RDG5520039

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การส่งเสริมการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองประจําหองดําเชียงใหม่
ในเขตดําบลแม่ปึง อําเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่”

คณะผู้วิจัย

อาจารย์ ชนนันท์ ศุภกิจจานนท

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

นางสาววรารณ จันทรวงศ์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ชุดโครงการ “ระบบการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่ประจําหองดําอย่างยั่งยืน”

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สิงหาคม 2556

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยในโครงการนี้ สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) การให้คำปรึกษาแนะนำทั้งในเชิงวิชาการ และความช่วยเหลือจาก รศ. ดร. จันทร์จรัส เรียวเดชะ ผู้อำนวยการฝ่ายเกษตร รศ.ดร. กนก ผลารักษ์ รศ.ดร. จุฑารัตน์ เศรษฐกุล รศ.ดร.เกรียงไกร โช้ประการ รศ.ดร. ประภาพร ขอไพบูลย์ และรศ.ดร. สมพร อิศวิลานนท์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีได้เอื้อนาม ณ ที่นี้ ซึ่งทุกฝ่ายได้เสียสละกำลังกาย กำลังใจทุ่มเทผลักดันให้โครงการประสบผลสำเร็จในการดำเนินการตามเป้าหมาย

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอบขอบคุณนักวิจัย และผู้ช่วยวิจัยทุกท่าน ของสำนักประสานชุดโครงการ ระบบการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำอย่างยั่งยืน ที่ทำหน้าที่ประสานงานให้ทุกภาคส่วน บูรณาการ การทำงานร่วมกันทั้งด้านการผลิตและการตลาดของโครงการและเกษตรกร ตลอดระยะเวลา 1 ปี ที่ผ่านมา

คณะผู้วิจัย

สิงหาคม 2556

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการมีวัตถุประสงค์ในการสร้างองค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของเกษตรกรจำนวน 12 ราย ในชุมชนตำบลแม่บึง อำเภอร้อยไร่ จังหวัดเชียงใหม่ จากการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ ด้วยรูปแบบการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ของฟาร์มเครือข่าย 1 ราย ทำการเลี้ยงแม่พันธุ์ทั้งประดู่หางดำพันธุ์แท้และลูกผสม (โรดไอส์แลนด์เรด) และจำหน่ายลูกไก่ให้เกษตรกรอีก 11 รายนำไปเลี้ยงเพื่อผลิตไก่ขุน ซึ่งเกษตรกรส่วนหนึ่งมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง 3-10 ปี และเกษตรกรอีกกลุ่มหนึ่ง (6 ราย) เป็นเกษตรกรรายใหม่ ไม่เคยเลี้ยงไก่พื้นเมืองมาก่อน ผลการดำเนินการมีดังนี้

1. ฟาร์มเครือข่ายเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ 25 ตัว แม่พันธุ์ประดู่แท้ 220 ตัว แม่โรดไอส์แลนด์เรด 130 ตัว สามารถผลิตไข่ 20,443 ฟอง/ปี ได้ผลิตลูกไก่ 13,861 ตัว เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาอัตราส่วนพ่อแม่พันธุ์ ไม่สมดุล แม่พันธุ์ไม่แข็งแรง และอัตราฟักต่ำ (ร้อยละ 67.8) ฟาร์มเครือข่ายมีต้นทุนคงที่ 11,493.67 บาท/ปี ต้นทุนผันแปร 301,970.00 บาท/ปี หรือคิดเป็นต้นทุนรวม 313,463.67 บาท/ปี (มีต้นทุนการผลิตลูกไก่เฉลี่ย 18.44 บาท/ตัว) รายได้จากการจำหน่ายลูกไก่ 277,200 บาท

2. เกษตรกรเลี้ยงไก่ขุนทำการผลิตไก่ขุน 2-3 รุ่น/ราย/ปี เป้าหมายการเลี้ยง 9,900 ตัว/ปี เกษตรกรนำลูกไก่เข้าเลี้ยงเฉลี่ย 100-300 ตัว/รุ่น ได้ผลิต 3,807 ตัว (ผลิต 2 รุ่น) มีโครงสร้างต้นทุนของกลุ่ม ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ 12,795.94 บาท (ร้อยละ 3.16) ต้นทุนผันแปร 389,654.90 บาท (ร้อยละ 96.21) ต้นทุนรวม 405,002.84 บาท โดยต้นทุนที่สำคัญ 3 รายการ ประกอบด้วย ต้นทุนอาหาร ร้อยละ 51.78 ค่าลูกไก่ 20.74 และค่าแรงงาน ร้อยละ 21.64 เกษตรกรมีต้นทุนเฉลี่ย 85.78 บาท/กิโลกรัม เกษตรกรที่เลี้ยงไก่ขุนจะมีกำไรสุทธิ (ทางเศรษฐศาสตร์) เฉลี่ย 2.14 บาท/กิโลกรัม

3. เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันทำการตลาดโดยการสร้างแบรนด์ของกลุ่ม(กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ ต.แม่บึง) แปรรูปไก่สดแช่แข็งจำหน่ายในตลาดระดับกลาง (แมคโคร เทสโก โลตัส) และตลาดระดับบน (ห้างริมปิงซูเปอร์สโตร์) สร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า ตลอดจนการวางแผนการผลิต คุณภาพ และขนาดน้ำหนักที่สอดคล้องกับความต้องการตลาดในแต่ละระดับ เกษตรกรมีองค์ความรู้ในการทำหน้าที่ยานพาหนะร่วมกัน

4. เกษตรกรมีรายได้อาชีพเสริมจากการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำให้กับครอบครัว มีทางเลือกในการประกอบอาชีพ และพัฒนาศักยภาพการผลิตไก่ประดู่หางดำให้เป็นอาชีพที่มีผลตอบแทนที่คุ้มค่า และมีความยั่งยืน

ก

คำนำ

โครงการ “การส่งเสริมการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองประจําหาลดําเชียงใหม่ ในเขตดําบลแม่ปิง อำเภอร้าว จังหวัดเชียงใหม่” ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อสร้างรายได้เสริมจากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองประจําหาลดําให้แก เกษตรกร และบูรณาการองค์ความรู้ให้เกิดการทำงานร่วมกับเกษตรกร ด้านการจัดการพันธุ์ การผลิต และการตลาด เป็นการพัฒนาลดําเลี้ยงไก่ประจําหาลดําให้เป็นระบบแก่เกษตรกร และ ชุมชน ตามระยะเวลาดำเนินงาน 1 ปี โครงการได้สรุปผลได้ของโครงการที่มีการบูรณาการความรู้ ในการสร้างอาชีพ สร้างโอกาสในการผลิต สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรด้วยการเลี้ยงไก่ประจําหาลดํา เชียงใหม่ให้เป็นอาชีพเสริม เกษตรกรสามารถผลิตพันธุ์ได้เอง ใช้อาหาร และกระบวนการเลี้ยง แบบท้องถิ่น เกิดความเข้มแข็งของเกษตรกรและชุมชนมากขึ้นในอนาคต

คณะผู้วิจัย

สิงหาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
สารบัญภาพภาคผนวก	ซ
1 ความเป็นมาของโครงการ	1
2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	2
3 เป้าหมาย	2
4 ประโยชน์ที่ได้รับ	2
5 แผนการผลิตของโครงการ	3
6 แผนการดำเนินงานของโครงการ	3
7 วิธีการศึกษา	3
8 ผลการดำเนินงาน	5
8.1 กิจกรรมที่ 1 การตั้งกลุ่มเกษตรกร	5
8.2 กิจกรรมที่ 2 การประชุมกลุ่มเกษตรกรเพื่อหาแนวทาง การดำเนินงานร่วมกัน	6
8.3 กิจกรรมที่ 3 การฝึกอบรมและศึกษาดูงาน	9
8.4 กิจกรรมที่ 4 การปรับปรุงโรงเรือนเกษตรกร	11
8.5 กิจกรรมที่ 5 การดำเนินการผลิต	14
8.6 กิจกรรมที่ 6 การวิเคราะห์ต้นทุนปริมาณกำไรจากการผลิต	18
8.7 กิจกรรมที่ 7 การแปรรูปและการตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิต ของกลุ่มเกษตรกรในตลาดระดับกลางและบน	25
9 สรุปผลการดำเนินงาน	31
10 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป	32
บรรณานุกรม	33

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รูปแบบการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ผลิตลูกไก่และการผลิตไก่ขุน	ผ-1
ภาคผนวก ข การเก็บข้อมูลและติดตามการดำเนินงานโครงการ	ผ-5
ภาคผนวก ค การแปรรูปผลิตภัณฑ์ไก่สดแช่แข็งและการจำหน่าย	ผ-8

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แผนการดำเนินการและกิจกรรมของ โครงการ	3
2	ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	8
3	การเตรียมพื้นที่และโรงเรือนเลี้ยงไก่ของเกษตรกร	13
4	โปรแกรมวัคซีนของไก่พ่อแม่พันธุ์และลูกไก่	15
5	ปริมาณการผลิตไก่ขุนในแต่ละรุ่น และปริมาณผลผลิตของโครงการ	18
6	รายละเอียดโครงสร้างต้นทุน-ปริมาณกำไรการผลิตลูกไก่	20
7	รายละเอียดโครงสร้างต้นทุน-ปริมาณกำไรการผลิตไก่ขุน	22
8	เปรียบเทียบร้อยละของต้นทุนและต้นทุนรวมการผลิตไก่ขุนรุ่นที่ 1 และ 2	24
9	ต้นทุนและกำไรของผลิตภัณฑ์ไก่ประดู่หางดำแช่แข็ง	26
10	จำนวนและมูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไก่ประดู่หางดำแช่แข็งของโครงการ ในตลาดระดับกลางและบน	27
11	การเปรียบเทียบแผนตามกิจกรรมและผลได้จากการดำเนินงาน	28

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	รายชื่อเกษตรกรและการแบ่งกลุ่มตามรูปแบบการผลิต	5
2	การประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานของโครงการร่วมกัน	6
3	เกษตรกรในโครงการ ร่วมการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ณ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น	9
4	ตัวแทนเกษตรกรรับฟังการบรรยาย “การวางระบบมาตรฐานฟาร์มไก่ พื้นเมือง” ณ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้	10
5	ตัวแทนเกษตรกร ศึกษาดูงานการผลิตไก่พื้นเมืองของสมาชิกสหกรณ์ กันทรวิชัย จำกัด จังหวัดมหาสารคาม	10
6	การปรับปรุงโรงเรือนและพื้นที่เลี้ยงพ่อแม่พันธุ์	11
7	การปรับปรุงโรงเรือนผลิตไก่ขุนโดยใช้วัสดุในพื้นที่ (ก) และบริเวณ ลานปล่อย (ข)	12
8	ลักษณะภายในโรงเรือนผลิตไก่ขุน	12
9	ลักษณะโรงเรือนเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์	16
10	พื้นที่ลานปล่อยเพื่อให้ไก่ได้ออกกำลังกาย และแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ	16
11	การผลิตลูกไก่โดยใช้ตู้ฟัก (ก) และวิธีการกกลูกไก่ (ข)	16
12	ลักษณะการเลี้ยงไก่ขุน	17
13	ร้อยละของต้นทุนการผลิตไก่ขุนรุ่นที่ 1 และ 2	24

สารบัญภาพภาคผนวก

ภาพ		หน้า
ก-1	การเลี้ยงฟองพ่อแม่พันธุ์ ในโรงเรือนและจัดสรรพื้นที่ปล่อยให้ไก่ได้ออกกำลัง	ผ-2
ก-2	เกษตรกรรวบรวมไข่จนครบ 1 สัปดาห์ และนำเข้าตู้ฟักครั้งละ ประมาณ 200-250 ฟอง	ผ-2
ก-3	ลูกไก่ที่ผลิตได้นำไปอนุบาล (กก) ประมาณ 1 สัปดาห์ ก่อนจำหน่ายให้กลุ่ม ผลิตไก่ขุน	ผ-2
ก-4	เกษตรกรซื้อลูกไก่หลังกกจากฟาร์มผลิตลูกนำไปเลี้ยงขุน	ผ-3
ก-5	เกษตรกรในโครงการผลิตไก่ขุนทั้งแบบเลี้ยงขังในโรงเรือน (ก) และเลี้ยงแบบ กึ่งขังกึ่งปล่อย (ข) โดยมีบริเวณปล่อยเพื่อลดความเครียดและปัญหาการ จิกกัน	ผ-3
ก-6	การใช้ต้นกล้วยและ กล้วยเสริมให้ไก่จิกกิน	ผ-4
ก-7	การเสริมพืชอาหาร (หญ้าเนเปียร์และหญ้าที่มีในพื้นที่) สับให้ไก่กิน	ผ-4
ข-1	การเก็บข้อมูลการเลี้ยงและต้นทุนฟาร์มโดยนักศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้	ผ-6
ข-2	เกษตรกรเก็บข้อมูลการผลิตและชั่งน้ำหนัก ร่วมกับนักศึกษา คณะสัตวศาสตร์ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยแม่โจ้	ผ-7
ค-1	ขั้นตอนการบรรจุผลิตภัณฑ์ไก่ประดู่หางดำแช่แข็ง	ผ-9
ค-2	ผลิตภัณฑ์หลังการบรรจุและปิดผนึกด้วยระบบสุญญากาศ นำไปแช่แข็งที่ อุณหภูมิ -18 องศาเซลเซียส	ผ-9
ค-3	รูปแบบฉลากผลิตภัณฑ์ไก่ประดู่หางดำแช่แข็งของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ ประดู่หางดำ ต.แม่บึง อ.พร้าว จ.เชียงใหม่	ผ-10
ค-4	สถานที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดระดับกลาง (ก) และตลาดระดับบน (ข)	ผ-10

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การส่งเสริมการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองประจําหองดําเชียงใหม ในเขตตำบลแม่ปั่ง อำเภอร้าว จังหวัดเชียงใหม”

1. ความเป็นมาของโครงการ

ตำบลแม่ปั่ง อำเภอร้าว มีสภาพภูมิประเทศทั่วไปเป็นภูเขาล้อมรอบที่ราบมีเนินเขา และแม่น้ำไหลผ่าน จำนวนหมู่บ้านในเขตตำบลแม่ปั่ง มีหมู่บ้านทั้งหมด 14 หมู่บ้าน ประชาชนอยู่อาศัยเป็นหมู่บ้านมีลักษณะครอบครัวใหญ่โดยมีผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ปกครอง

ประชากรส่วนใหญ่ของตำบลแม่ปั่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก นอกจากนี้ยังมีอาชีพด้านค้าขาย รับจ้าง ประมง เลี้ยงสัตว์ ประกอบธุรกิจขนาดเล็กขยายด้อม และรับราชการ เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพ ทำนา ทำไร่ ทำสวน และปลูกผักซึ่งจะมีแหล่งทรัพยากร ที่เอื้อในพื้นที่ที่สามารถนำมาใช้ในการลดต้นทุนอาหารในการเลี้ยง ได้แก่ ไร่ และปลายข้าวที่เป็นผลพลอยได้จากการสีข้าว แหล่งปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และข้าวโพดหวาน อีกทั้งยังเป็นแหล่งปลูกกล้วยหอม ซึ่งมีต้นกล้วยจำนวนมากนำมาเป็นอาหารเสริมได้ เกษตรกรมีความสนใจในการสร้างรายได้จากการเลี้ยงไก่พื้นเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งไก่ประจําหองดํา เป็นไก่พื้นเมืองพันธุ์แท้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ (identity) คือ เป็นไก่ที่มีขน ลำตัว ปาก และแข้งสีดำ คุณภาพเนื้อเป็นที่ต้องการของตลาด แม้ชำแหละเอาขนและปากซึ่งเป็นสีดำออกแล้ว แต่สีแข้งยังคงเป็นสีดำ เป็นเอกลักษณ์ที่ผู้บริโภคมีความมั่นใจได้ว่าเป็นไก่พื้นเมืองจริง และมีการสร้างชื่อการค้าหรือ Brand ตามสถาบันที่พัฒนาพันธุ์ ณ ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์เชียงใหม่ว่า “ไก่ประจําหองดําเชียงใหม” ในปัจจุบัน ไก่ประจําหองดําเชียงใหมมีคุณลักษณะ (characteristics) ประจําพันธุ์ทั้งทางด้านคุณภาพ (qualitative traits) และลักษณะทางปริมาณ (quantitative traits) จากการพัฒนาฝูงที่มีความสามารถของพันธุ์ในการผลิตไก่พันธุ์แท้และลูกผสมที่ดีในระดับอุตสาหกรรม (อานวย, 2553)

จากคุณสมบัติและศักยภาพในการเลี้ยงรวมทั้งการเป็นที่ยอมรับของตลาด แต่ปัจจุบันยังไม่สามารถขยายกำลังการผลิตได้เนื่องจากการขาดความรู้ และความเข้าใจในระบบการเลี้ยง เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองส่วนใหญ่ยังคงใช้รูปแบบการเลี้ยงแบบปล่อย ไม่มีเล้า หรือโรงเรือนไก่ ซึ่งการเลี้ยงในลักษณะนี้นอกจากทำให้ผลผลิตต่ำ และยังเสี่ยงต่อการระบาดของโรคสัตว์ปีก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการสร้างฟาร์มต้นแบบ เพื่อเป็นตัวอย่างให้เกษตรกรเห็นถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ความสำเร็จ และความยั่งยืนของการประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ประจําหองดําเชียงใหม ซึ่งการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ประจําหองดํา

เชียงใหม่ในกลุ่มเกษตรกรในเขตตำบลแม่ป๋มั้งนั้น นอกจากเป็นการเพิ่มรายได้โดยสร้างอาชีพเสริมแล้ว ยังเป็นการศึกษาเปรียบเทียบการเลี้ยงไก่ของเกษตรกรที่อาชีพหลักแตกต่างกัน เพื่อนำความรู้ไปส่งเสริม และพัฒนาการเลี้ยงไก่ของเกษตรกรในพื้นที่อื่นต่อไป

2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 2.1 เพื่อสร้างอาชีพเสริมจากการเลี้ยงไก่ประจู่หางดำให้กับครอบครัวเกษตรกรในชุมชนตำบลแม่ป๋มั้ง อ.พร้าว จ.เชียงใหม่
- 2.2 เพื่อสร้างองค์ความรู้จากการเรียนรู้ร่วมกันด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองบนภูมิปัญญาท้องถิ่นจากฐานทรัพยากรท้องถิ่น อย่างยั่งยืน
- 2.3 เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารแก่เกษตรกรและชุมชน

3. เป้าหมาย

- 3.1 เกษตรกรผลิตลูกไก่ 35,700 ตัว/ปี (จากแม่พันธุ์ 600 ตัว) ประมาณการรายได้ 20 บาท/ตัว และ กำไร 2 บาท/ตัว รายได้จากการผลิต 71,400 บาท/ปี (หรือประมาณ 6,000 บาท/เดือน)
- 3.2 เกษตรกรผลิตไก่ขุนได้ 6,600 ตัว/ปี ประมาณการรายได้ 120 บาท/ตัว และกำไร 15 บาท/ตัว รายได้จากการผลิต บาท/ราย/ปี (หรือรายละ 1,800 บาท/ราย/เดือน)

4. ผลที่ได้รับ

- 4.1 เกษตรกร มีรายได้อาชีพเสริมจากการเลี้ยงไก่ประจู่หางดำให้กับครอบครัว และมีทางเลือกเพิ่มขึ้น และพัฒนาศักยภาพการผลิตไก่ประจู่หางดำให้เป็นอาชีพที่มีผลตอบแทนที่คุ้มค่า และมีความยั่งยืน สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารให้แก่เกษตรกรและชุมชน
- 4.2 เกษตรกรในโครงการสร้างองค์ความรู้จากการเรียนรู้ร่วมกันด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองบนภูมิปัญญาท้องถิ่นจากฐานทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งรูปแบบการสร้างอาชีพของกลุ่มสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวิชาการและปฏิบัติทางการเลี้ยงไก่พื้นเมือง (ประจู่หางดำ) ให้แก่เกษตรกรและชุมชนที่สนใจ
- 4.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมปศุสัตว์ เครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตไก่ประจู่หางดำ ตลอดจนเกษตรกรรายย่อยที่สนใจในการผลิต สามารถนำผลการศึกษาที่ได้เป็นแนวทางในการตัดสินใจวางแผนการผลิต

5. แผนการผลิตของโครงการ

7. วิธีการศึกษา

โครงการฯ ได้กำหนดวิธีการศึกษา เป็น 3 ช่วง ประกอบด้วย 1) ก่อนการผลิต 2) ดำเนินการผลิต และ 3) รวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และสรุปผล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

7.1 ก่อนการผลิต

- 1) คัดเลือกเกษตรกรร่วมโครงการ ตามคุณสมบัติเบื้องต้น 3 ประการ ประกอบด้วย
 - เกษตรกรพร้อมประชุมกลุ่มเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม
 - เกษตรกรมีความพร้อมด้านโรงเรือน (มีโรงเรือนแล้ว)
 - เกษตรกรมีความรู้ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองพอสมควร และสนใจในอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อเป็นอาชีพเสริม
- 2) โครงการจัดประชุมกลุ่มเกษตรกรเพื่อหาแนวทางดำเนินงานร่วมกัน
- 3) เก็บข้อมูลเกษตรกรก่อนดำเนินการผลิต โดยใช้แบบสอบถาม รายละเอียดการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย
 - ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ อาชีพ
 - รายได้และ ภาระหนี้สินของครัวเรือน
 - การถือครองที่ดิน
 - ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร
- 4) โครงการจัดการฝึกอบรมและศึกษาดูงานให้กับเกษตรกร เรื่อง การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ประคู่หางดำ และแนวทางการจัดการโรงเรือน ตามข้อกำหนดหลักเกณฑ์ที่ดีในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
- 5) เกษตรกรเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินการผลิต ได้แก่ ปรับปรุงโรงเรือนให้เหมาะสมตามข้อกำหนดหลักเกณฑ์ที่ดีในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เตรียมอุปกรณ์ เตรียมพื้นที่เลี้ยง ลานปล่อย และแหล่งพืชอาหารในพื้นที่

7.2 ดำเนินการผลิต เกษตรกรเลี้ยงไก่ตามรูปแบบการเลี้ยง (เริ่มเดือน กันยายน 55)

7.3 รวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และสรุปผล

- 1) รวบรวมข้อมูลการผลิตจากเกษตรกร ดังนี้
 - การเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ผลิตลูกไก่ ประกอบด้วย จำนวนพ่อแม่พันธุ์ จำนวนไข่ที่ผลิตได้ จำนวนไข่เข้าสู่ฟัก และจำนวนลูกไก่ที่ได้
 - การผลิตไก่ขุน ประกอบด้วย จำนวนลูกไก่เข้าเลี้ยง จำนวนไก่ตาย จำนวนไก่ขุนที่ผลิตได้ ระยะเวลาในการเลี้ยงขุน

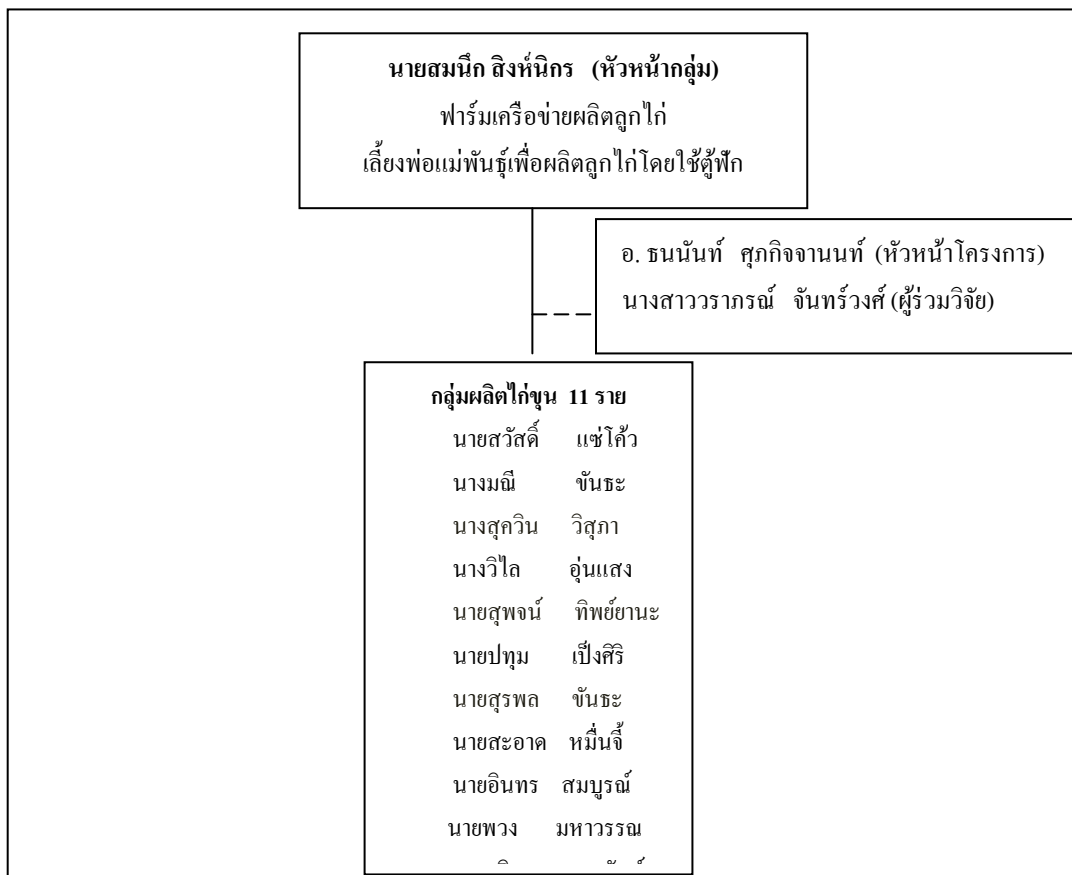
2) รวบรวมข้อมูลด้านต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ประกอบด้วย ต้นทุนการผลิต (ค่าเสื่อมโรงเรือน ค่าเสื่อมอุปกรณ์ ค่าพันธุ์ไก่ ค่าอาหาร ค่ายาและวัคซีน ค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น) ปริมาณการผลิต ราคาจำหน่าย ผลตอบแทนจากการผลิต

8. ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินงาน ตามแผนการผลิต และกิจกรรมของโครงการ สามารถสรุปผลการดำเนินงานตามกิจกรรม ได้ดังนี้

8.1 กิจกรรมที่ 1 การคัดเลือกเกษตรกรร่วมโครงการ

โครงการมีเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการจำนวน 27 ราย และแบ่งกลุ่มเกษตรกรตามรูปแบบการผลิต 2 รูปแบบ ประกอบด้วย รูปแบบการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ผลิตลูกไก่โดยใช้ผู้ฟัก (เกษตรกร 1 ราย) และรูปแบบการผลิตไก่ขุน เกษตรกรซื้อลูกไก่จากฟาร์มเครือข่ายผลิตลูกไก่ (นายสมนึก สิงห์นิกร) มาเลี้ยงขุน (เกษตรกร 26 ราย) เกษตรกรที่ร่วมโครงการทั้ง 27 ราย รวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนปริมาณกำไรตามรูปแบบการผลิต จำนวน 12 ราย โดยมีรายชื่อและจำนวนเกษตรกร ดังนี้ (ภาพ 1)

ภาพ 1 รายชื่อเกษตรกรและการแบ่งกลุ่มตามรูปแบบการผลิต

8.2 กิจกรรมที่ 2 การประชุมกลุ่มเกษตรกร เพื่อการหาแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน

ภายหลังการตั้งกลุ่มเกษตรกร หัวหน้าโครงการ ผู้ร่วมวิจัยและเกษตรกรได้จัดการประชุมร่วมกันโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน ทางด้านเงินลงทุน การผลิต การตลาด และ 2) เก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปเกษตรกรเพื่อประเมินความพร้อมของเกษตรกร สรุปผลการประชุม ได้ดังนี้

8.2.1 เกษตรกรมีการร่วมทุน โดยจะลงทุนด้านของโรงเรือน และอุปกรณ์เอง มีการจัดการโรงเรือน เพื่อมาตรฐานการผลิต ส่วนของต้นทุนค่าพันธุ์ไก่ อาหาร และเวชภัณฑ์ โครงการให้อิมเงินทุนเป็นทุนหมุนเวียน เมื่อจำหน่ายผลผลิตได้ รายได้ที่เกษตรกรได้รับจากการจำหน่ายจะต้องหักคืนทุนในส่วนของค่าพันธุ์ไก่และค่าอาหารไก่ คืนให้แก่โครงการ สำหรับค่าเวชภัณฑ์และวัคซีนบางรายการ กลุ่มเกษตรกรจะขอสนับสนุนจากปศุสัตว์อำเภอ ส่วนที่ต้องจัดซื้อเกษตรกรรวมกลุ่มซื้อ เนื่องจากมีราคาถูกกว่า

8.2.2 การดำเนินการผลิตของกลุ่มมี นายสมนึก สิงห์นิกร (หัวหน้ากลุ่ม) เป็นผู้ผลิตลูกไก่ (ฟาร์มเครือข่าย) แล้วจำหน่ายให้กับเกษตรกรในโครงการเพื่อเลี้ยงขุน กลุ่มผลิตไก่ขุนวางแผนร่วมกันในการเลี้ยง โดยกลุ่มจะจัดลำดับการนำไก่เข้าเลี้ยงตามความพร้อมของเกษตรกรซึ่งประเมินจากหัวหน้าโครงการและหัวหน้ากลุ่มเกษตรกร

8.2.3 ผลผลิตไก่ขุน กลุ่มเกษตรกรวางแผนการจำหน่ายให้พ่อค้ารับซื้อในท้องถิ่น ตลาดในชุมชน และขยายตลาดไปยังพื้นที่อื่น

ภาพ 2 การประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานของโครงการร่วมกัน

8.2.4 การรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร มีรายละเอียด ดังนี้

สำหรับข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 40 ปี มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง 1-10 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (สวนลำไย) มีรายได้หลัก 60,000 – 300,000 บาท/ปี มีภาระหนี้สิน 84,000-500,000 บาท/ครัวเรือน (ตาราง 2)

ข้อมูลพื้นที่การเกษตร พบว่า เกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเอง มีลักษณะการถือครองเป็นโฉนด 0.75-10 ไร่ และที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ 7-30 ไร่ จากข้อมูลทั่วไปดังกล่าว ได้สะท้อนถึงศักยภาพพื้นฐานของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่เพื่อเป็นอาชีพเสริมได้ สรุปภาพรวม ดังนี้

1. เกษตรกรที่ร่วมโครงการสามารถเลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริมได้ โดยไม่เพิ่มภาระด้านแรงงานให้เกษตรกร เนื่องจากส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม มีแรงงานครัวเรือนที่อยู่ในภาคเกษตรกร 1-3 คน สามารถจัดสรรแรงงานในการเลี้ยงไก่ได้

2. เกษตรกรในโครงการมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง และผู้นำกลุ่ม (นายสมนึก สิงห์นิกร) มีประสบการณ์ในเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่อผลิตลูกไก่และไก่ขุนเป็นอาชีพ แต่จำเป็นต้องเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านการจัดการโรงเรือนตามมาตรฐานฟาร์มไก่พื้นเมือง การป้องกันและควบคุมโรคให้กับเกษตรกรกลุ่มผลิตไก่ขุน เนื่องจากเกษตรกรเลี้ยงไก่เพื่อการบริโภคในครัวเรือน

3. เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก ทำสวนลำไย จึงยังขาดแหล่งพืชอาหารในพื้นที่ โครงการควรวางแผนและส่งเสริมให้เกษตรกรจัดหาแหล่งพืชอาหารสัตว์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เช่น การทำแปลงหญ้าในพื้นที่ เพื่อลดต้นทุนอาหารในการเลี้ยงไก่

ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

รายการ	สมนึก	มณี	สุพจน์	สวัสดิ์	วิไล	ปทุม	สุควิน	สุรพล	สะอาด	อินทร	พวง	สมิง
อายุ (ปี)	47	54	42	45	65	43	53	56	59	70	77	50
ประสบการณ์เลี้ยงไก่ พื้นเมือง (ปี)	5	3	1	6	1	8	3	10	1	1	1	1
อาชีพหลัก	สวนลำไย และ เลี้ยงไก่	ค้าขาย	สวนลำไย	สวนลำไย	สวนลำไย	สวนลำไย	สวนลำไย และ รับจ้าง	รับจ้าง	สวนลำไย	สวนลำไย	สวนลำไย	ค้าขาย
แรงงานในครัวเรือน (คน)	2	2	1	2	2	2	3	2	1	1	1	1
รายได้ (บาท/ปี)	96,500	200,000	120,000	300,000	150,000	100,000	84,000	156,000	300,000	60,000	60,000	70,000
หนี้สิน (บาท)	300,000	-	200,000	200,000	100,000	50,000	200,000	600,000	500,000	100,000	100,000	150,000
สภาพการถือครองที่ดิน	3ไร่ 3งาน (โหนด)	0.75 ไร่ (โหนด)	6 ไร่ (โหนด)	10 ไร่ (โหนด)	1 ไร่ (โหนด)	7 ไร่ (ครอบครอง)	3ไร่ (โหนด)	12 ไร่ (ครอบครอง)	30ไร่ (โหนด)	2ไร่ (โหนด)	2ไร่ (โหนด)	5ไร่ (โหนด)

ที่มา การรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร

8.3 กิจกรรมที่ 3 การฝึกอบรมและศึกษาดูงาน

จัดการอบรมเกษตรกร เพื่อเพิ่มเติมองค์ความรู้การเลี้ยงไก่ประดู่หางดำและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม ประกอบด้วย การเรียนรู้ขั้นตอนเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ ได้แก่ การเตรียมเล้า การกกลูกไก่ การให้ยาวัคซีนและ การจัดการโรงเรือนเพื่อป้องกันโรค โดยมีการอบรม เกษตรกรเพื่อให้ความรู้ และศึกษาดูงานฟาร์มเกษตรกร รวม 3 ครั้งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เทคโนโลยีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองพันธุ์ประดู่หางดำ และซีรุ่นที่ 8 ” คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (6 มิถุนายน 2555) ตัวแทนเกษตรกร 1 ราย (นายสมนึก สิงห์นิกร) ร่วมการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ซึ่งองค์ความรู้ต่างๆ ได้แก่ การจัดการโรงเรือน การเตรียมพื้นที่ การอนุบาลลูกไก่แรกเกิด การให้อาหาร การดูแลด้านการป้องกันโรค และการทำวัคซีน ความรู้ที่เกษตรกรได้รับครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรในกลุ่ม ในการสร้างมาตรฐานฟาร์ม ให้กับเกษตรกรด้านการจัดการโรงเรือน การเลี้ยง และการป้องกันโรค เพื่อลดความเสี่ยงจากการสูญเสีย (ภาพ 3)

ภาพ 3 เกษตรกรในโครงการ ร่วมการฝึกอบรมด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ณ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2. การฝึกอบรมเกี่ยวกับ การจัดการโรงเรือนไก่ เพื่อให้ได้มาตรฐานในการผลิต

ตัวแทนเกษตรกร 2 ราย (นายสมนึก สิงห์นิกรและนายสวัสดิ์ แซ่โฉ้ว) ร่วมการอบรม เรื่อง “การวางระบบมาตรฐานฟาร์มไก่พื้นเมือง” โดย น.สพ. วิทยา ทิมสาด ผู้อำนวยการส่วนการรับรองคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 ณ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (6 สิงหาคม 2555) ความรู้ที่เกษตรกรได้รับนำไปปรับใช้ในกลุ่ม ในด้านการจัดการโรงเรือนให้ได้มาตรฐานการผลิต (ภาพ 4)

ภาพ 4 ตัวแทนเกษตรกรรับฟังการบรรยาย “การวางระบบมาตรฐานฟาร์มไก่พื้นเมือง”
ณ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

3 การศึกษาดูงานการผลิตไก่พื้นเมืองของสมาชิกผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง ณ สหกรณ์กันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ตัวแทนเกษตรกร (นายสมนึก สิงห์นิกร) เดินทางไปศึกษาดูงานการผลิตไก่พื้นเมืองของสมาชิกสหกรณ์กันทรวิชัย จำกัด จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสหกรณ์สนับสนุนให้สมาชิกเลี้ยงไก่เป็นอาชีพเสริม เกษตรกรมีการรวมกลุ่มทั้งด้านการผลิตและการตลาด รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มดังกล่าวนำไปประยุกต์ใช้ในการผลิต การตลาด การจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มได้ (ภาพ 5)

ภาพ 5 ตัวแทนเกษตรกร ศึกษาดูงานการผลิตไก่พื้นเมืองของสมาชิกสหกรณ์กันทรวิชัย จำกัด
จังหวัดมหาสารคาม

8.4 กิจกรรมที่ 4 การปรับปรุงโรงเรียนของเกษตรกร

เกษตรกรนำองค์ความรู้ในการผลิตไก่ประดู่หางดำ ที่ได้รับการฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน มาปรับปรุงโรงเรียนและพื้นที่เลี้ยงของตนเอง ตามหลักการวางระบบมาตรฐานฟาร์มไก่พื้นเมือง ซึ่งขั้นตอนการปรับปรุงโรงเรียน ประกอบด้วย การเตรียมพื้นที่เลี้ยง โรงเรียน และพื้นที่ปล่อย เพื่อความพร้อมในการเลี้ยงตามรูปแบบการผลิต ดังนี้

8.4.1 การเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ผลิตลูกไก่

เกษตรกร (นายสมนึก สิงห์นิกร) มีพื้นที่เลี้ยงรวม 300 ตารางวา จัดสรรพื้นที่เป็นโรงเรียน จำนวน 3 โรง รวม 144 ตารางเมตร ประกอบด้วย โรงเรียนเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ โรงเรือนฟัก และอนุบาลลูกไก่ และโรงเรือนขุน ปรับปรุงโรงเรียนพ่อแม่พันธุ์ โดยคำนึงถึงการป้องกันโรคและใช้วัสดุเก่าเป็นหลักเพื่อลดต้นทุน เสริมด้วยวัสดุใหม่ ซึ่งใช้วัสดุที่หาได้ในพื้นที่ ได้แก่ ไม้ไผ่ และไม้เก่า หลังคามุงสังกะสี อายุการใช้งานประมาณ 10 ปี พื้นคอกเป็นพื้นดิน ปูพื้นด้วยแกลบ ล้อมด้วยตาข่ายไนล่อนเป็นผนัง และใช้กระสอบอาหารก้นกลมและฝน พื้นที่ด้านนอกของโรงเรือนเป็นลานปล่อย ใช้ตาข่ายพลาสติกหรือสแลนล้อมกั้นบริเวณ เพื่อให้ไก่ได้ออกกำลังกาย และแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ พื้นที่ลานปล่อยสำหรับพ่อแม่พันธุ์ประมาณ 70 ตารางวา (ตาราง 3 และภาพ 6)

ภาพ 6 การปรับปรุงโรงเรียนและพื้นที่เลี้ยงพ่อแม่พันธุ์

8.4.2 การผลิตไก่ขุน

เกษตรกรกลุ่มผลิตไก่ขุน ส่วนใหญ่มีโรงเรือนแล้ว และปรับปรุงโรงเรือนโดยใช้วัสดุที่หาได้ในพื้นที่ ได้แก่ ไม้ไผ่ และไม้เก่า หลังคามุงด้วยกระเบื้องหรือสังกะสี ล้อมด้วยตาข่ายไนลอน ไม้ไผ่ผ่าซีก แผ่นไม้ เป็นผนัง อายุการใช้งานประมาณ 5 ปี (รองรับไก่ 100-300 ตัว) สำหรับพื้นที่นอกเป็นพื้นดิน ปูพื้นด้วยแกลบ พื้นที่ด้านนอกของโรงเรือนเป็นลานปล่อย ใช้ตาข่ายพลาสติกหรือสแลนล้อมกั้นบริเวณลานปล่อยด้วยตาข่าย หรือสแลน พื้นที่ 30-50 ตารางวา (ตาราง 3 และภาพ 7 -8)

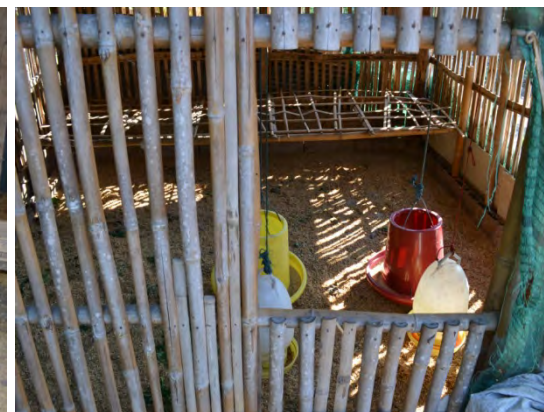

(ก)

(ข)

ภาพ 7 การปรับปรุงโรงเรือนเลี้ยงไก่ขุนโดยใช้วัสดุในพื้นที่ (ก) และบริเวณลานปล่อย (ข)

ภาพ 8 ลักษณะภายในโรงเรือนผลิตไก่ขุน

ตาราง 3 การเตรียมพื้นที่และ โรงเรือนเลี้ยงไก่ของเกษตรกร

รายการ	สมนึก	มณี	สุพจน์	สวัสดิ์	วิไล	ปทุม	สุทวิณ	สุรพล	สะอาด	อินทร	พวง	สมิง
พื้นที่เลี้ยง (ตารางวา)	300	50	50	100	50	50	40	24	50	50	50	40
ขนาดโรงเรือน (ตรม.)	144	12	12	48	24	24	36	24	40	30	30	40
จำนวนโรงเรือน	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
โครงสร้าง	โครงสร้างไม้เนื้อแข็ง ล้อมด้วยตาข่ายไนลอน	-ไม้ไผ่ -เสาไม้เนื้อแข็ง	-เสาไม้เนื้อแข็ง ล้อมด้วยแผ่นไม้ทั้งสี่ด้าน	เสาและโครงหลังคาใช้ ไม้เนื้อแข็ง	ล้อมด้วยแผ่นไม้เนื้อแข็ง	-ไม้ไผ่ขัดแตะ -เสาไม้เนื้อแข็ง	-โครงสร้าง ไม้เนื้อแข็ง ล้อมด้วยแผ่นไม้	ไม้ไผ่ขัดแตะ -เสาไม้เนื้อแข็ง	ไม้ไผ่ขัดแตะ -เสาไม้เนื้อแข็ง	โครงสร้างบ้านเก่า และล้อมด้วย สแลน	โครงสร้าง ไม้เนื้อแข็ง ผึงล้อมแผ่น ไม้	โครงสร้าง ไม้เนื้อแข็ง ผึงล้อม ไม้ไผ่ขัดแตะ
ชนิดหลังคา	สังกะสี	สังกะสี	ใช้พื้นที่ได้ ยุ่งฉางข้าวเก่า	กระเบื้อง	พื้นที่ใต้ถุนบ้าน	กระเบื้อง	พื้นที่ใต้ถุนบ้านเก่า-	กระเบื้อง	สังกะสี	กระเบื้อง	สังกะสี	กระเบื้อง
การใช้งาน	ใช้งานมาแล้ว 3 ปี	สร้างใหม่	ใช้งานมาแล้ว 3 ปี	สร้างใหม่	-	โรงเรือนสร้างใหม่	-	ใช้งานมาแล้ว 2 ปี	สร้างใหม่	ใช้งานมาแล้ว 2 ปี	คอกเก่าใช้ งานมา 3 ปี	สร้างใหม่
อายุการใช้งาน	10	5	5	10	5	5	5	5	5	5	5	5
หลังการปรับปรุง (ปี)												
พื้นที่ปล่อย (ตรว).	70	42	40	50	-	-	-	47	-	30	40	-

ที่มา การรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร

8.5 กิจกรรมที่ 5 การดำเนินการผลิต

หลังจากเกษตรกรเตรียมความพร้อมทั้งด้านพื้นที่ โรงเรือนและองค์ความรู้ในการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำแล้ว จึงดำเนินการผลิต วิธีการเลี้ยงไก่ของเกษตรกร มีรายละเอียดตามรูปแบบการผลิต ดังนี้

8.5.1 การเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกไก่

เกษตรกรเลี้ยง พ่อแม่พันธุ์ 375 ตัว ประกอบด้วย พ่อพันธุ์ 25 ตัว แม่พันธุ์ประดู่หางดำพันธุ์แท้ 220 ตัว และแม่พันธุ์ โรคฯ 130 ตัว อายุ 5 เดือน ภายในโรงเรือน (เรือนนอน) ของไก่พ่อแม่พันธุ์ มีคอนนอน และรังวางไข่ คัดแปลงจากไม้ประกอบเป็นช่องสี่เหลี่ยม สูงจากพื้นประมาณ 50 ซม. จำนวนรังวางไข่เพียงพอกับจำนวนแม่ไก่ (1 ช่องต่อแม่ไก่ 1 ตัว) มีพื้นที่ลานปล่อยเพื่อให้ไก่ได้ออกกำลังกาย และแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ (ภาพ 8)

1) อาหารและการให้อาหาร

- พ่อแม่พันธุ์ ภายในโรงเรือนพ่อแม่พันธุ์มีอุปกรณ์ให้น้ำแบบอัตโนมัติจำนวน 6 ชุด ถังน้ำและถังอาหาร อย่างละ 20 ใบ เกษตรกรให้อาหารสำเร็จรูป (ไก่ไข่) โปรตีนร้อยละ 17 เป็นหลัก โดยให้ 2 เวลา คือ มื้อเช้าและเย็น ปริมาณการให้อาหารประมาณ 86 กรัม/ตัว/วัน และใช้พืชอาหารหยาบ ได้แก่ หญ้าเนเปียร์สับและต้นกล้วย เสริมอาหารสำเร็จรูปช่วงกลางวัน ปริมาณการให้หญ้าและต้นกล้วย ประมาณ 6 กิโลกรัมต่อวัน (20- 30 กรัม/ตัว/วัน)

- ลูกไก่ การให้อาหารลูกไก่ เกษตรกรใช้อาหารสำเร็จรูปไก่เล็กโปรตีนร้อยละ 19 เพียงอย่างเดียว โดยให้อาหารในถาดอาหารและวางไว้ใกล้เครื่องกก ให้อาหารวันละ 3- 4 ครั้ง เพื่อกระตุ้นให้ลูกไก่กินอาหารได้มากขึ้นและเจริญเติบโตได้ดี

2) การสุขาภิบาลโรงเรือน

เกษตรกรมีการจัดการและการสุขาภิบาลโรงเรือนและอุปกรณ์ ดังนี้

- ก่อนนำไก่เข้าเลี้ยง เกษตรกรพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคบริเวณพื้นที่เลี้ยงและภายในโรงเรือน และใช้ผ้าใบปิดผนังโรงเรือนประมาณ 2 สัปดาห์

- ทำความสะอาดโรงเรือนโดยกวาดมูลไก่หรือเศษต่างๆ ออกจากโรงเรือนประมาณสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ส่วนอุปกรณ์ (ถังบรรจุอาหารและน้ำ) ทำความสะอาดทุกวัน

- เกษตรกรมีโรงเรือนแยกไก่ป่วยออกจากฝูง ขนาด 2x3 เมตร หากมีไก่ตาย เกษตรกรนำไปฝังบริเวณสวนลำไย ห่างจากพื้นที่เลี้ยงประมาณ 300 เมตร

3) การทำวัคซีนป้องกันโรค

การลดการสูญเสียลูกไก่จากการระบาดของโรค จะต้องมีการจัดการขั้นพื้นฐานและการสุขาภิบาลโรงเรือน ร่วมกับการทำวัคซีนให้แก่พ่อแม่พันธุ์ ซึ่งการจัดโปรแกรมวัคซีนสำหรับพ่อแม่พันธุ์นั้น จะทำให้ลูกไก่ที่ผลิตได้มีภูมิคุ้มกันจากพ่อแม่ที่ถ่ายทอดมาในช่วงอายุ 21 วันแรก ส่งผลให้อัตราการตายของลูกไก่ลดลง (อำนวยและคณะ, 2553⁷) และลดปัญหาเรื่องโรคระบาด ดังนั้นการทำวัคซีนป้องกันโรคในพ่อแม่พันธุ์จึงมีความสำคัญ เกษตรกรจัดโปรแกรมวัคซีนสำหรับพ่อแม่พันธุ์และลูกไก่ ดังนี้ (ตาราง 4)

ตาราง 4 โปรแกรมวัคซีนของไก่พ่อแม่พันธุ์และลูกไก่

อายุไก่ (วัน)	ชนิดวัคซีน	วิธีการให้
3-5	นิวคาสเซิล	หยอดจมูก
10	หาลอดลมอักเสบ	หยอดจมูก
35	ฝีดาษ	แทงปีก
3 เดือน	อหิวาต์สัตว์ปีก	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ

ที่มา รวบรวมข้อมูลจากเกษตรกร

หมายเหตุ วัคซีนนิวคาสเซิลกำหนดทำซ้ำทุก 2 เดือน และอหิวาต์สัตว์ปีกทำซ้ำทุก 3 เดือน

4) การผลิตลูกไก่

เกษตรกรผลิตลูกไก่โดยใช้ตู้ฟักให้แก่กลุ่มเกษตรกรผลิตไก่ขุนในโครงการ โดยเก็บไข่จากรังวางไข่ทุกวัน จนครบ 1 สัปดาห์ นำไข่เข้าฟัก 200-250 ฟองต่อสัปดาห์ ระยะเวลาฟัก 21 วัน ลูกไก่ที่ผลิตได้ นำไปกกเพื่อความอบอุ่น เครื่องกกลูกไก่อัดแปลง จากกะละมังพลาสติกขนาดใหญ่ ติดหลอดไฟ 100 วัตต์ จำนวน 1-2 ต่อชุด เปิดไฟกกลูกไก่ตลอด 24 ชั่วโมง นาน 1 สัปดาห์ ในเวลากลางคืนเกษตรกรใช้กระสอบอาหาร และผ้า ล้อมผนังกรงอีกชั้นเป็นวัสดุกันลม ลูกไก่หลังกก 1 สัปดาห์ จำหน่ายให้เกษตรกรกลุ่มผลิตไก่ขุนในโครงการต่อไป (ภาพ 10)

ภาพ 9 ลักษณะ โรงเรือนเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์

ภาพ 10 พื้นที่ลานปล่อยเพื่อให้ไก่ได้ออกกำลังกาย และแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติ

(ก)

(ข)

ภาพ 11 การผลิตลูกไก่โดยใช้ตู้ฟัก (ก) และวิธีการกกลูกไก่ (ข)

8.5.2 การผลิตไก่ขุน

1) ลักษณะการเลี้ยง

เกษตรกรดำเนินการผลิตไก่ขุนจากการซื้อลูกไก่ (กก 1 สัปดาห์) และทำวัคซีนลูกไก่ (นิวคาสเซิล) เรียบร้อยแล้ว จากเครือข่ายผลิตลูกไก่ของโครงการ มากเองอีกประมาณ 1 สัปดาห์ ซึ่งจำนวนลูกไก่เข้าเลี้ยงกำหนดตามศักยภาพการผลิตของเกษตรกรแต่ละราย 100-300 ตัว/รุ่น ลักษณะการเลี้ยงไก่ขุนมีทั้งเลี้ยงขังในโรงเรือน (เกษตรกร 5 ราย) และแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย (เกษตรกร 6 ราย) ซึ่งมีพื้นที่ปล่อย เพื่อลดความเครียดและปัญหาการจิกกัน (ภาพ 10)

2) อาหารและการให้อาหาร

เกษตรกรให้อาหารสำเร็จรูป (ไก่ไข่) โปรตีนร้อยละ 14 โดยให้ 2 เวลา คือ มื้อเช้าและเย็น ประมาณ 57 กรัม/ตัว/วัน และใช้พืชอาหารหายาบ ต้นกล้วย ข้าวโพด รำ ปลาขี้ขาว เศษผัก ให้เสริมช่วงกลางวัน ประมาณ 1-2 กิโลกรัมต่อวัน (ประมาณ 30 กรัม/ตัว/วัน)

3) การทำวัคซีนไก่ขุน

การเลี้ยงไก่ขุน เกษตรกรมีการจัดโปรแกรมวัคซีน เพื่อลดอัตราการตายของลูกไก่และการระบาดของโรค โดยทำวัคซีนเฉพาะโรคที่มีปัญหาในพื้นที่ ประกอบด้วย นิวคาสเซิล หลอดลมอักเสบ และฝีดาษ โดยทำวัคซีนนิวคาสเซิลและหลอดลมอักเสบ เมื่อลูกไก่อายุ 3- 5 วัน (จากฟาร์มเครือข่าย) และทำวัคซีนฝีดาษเมื่ออายุ 35 วัน นอกจากนี้เฝ้าระวังโรคอื่นๆ ได้แก่ โรคหวัด และบิด โดยการทำความสะอาดโรงเรือนสัปดาห์ละครั้ง และถึงบรรจุน้ำและอาหารสม่ำเสมอทุกวัน

ภาพ 12 ลักษณะการเลี้ยงไก่ขุน

8.6 กิจกรรมที่ 6 การวิเคราะห์ต้นทุนปริมาณกำไรของเกษตรกร

จากการรวบรวมข้อมูลผลผลิตลูกไก่และไก่ขุนของเกษตรกรเพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและปริมาณกำไรของเกษตรกร สรุปได้ดังนี้

ผลผลิตลูกไก่

การผลิตลูกไก่จากแม่พันธุ์ประดู่หางดำ 220 ตัว อัตราการให้ไข่เฉลี่ย 110 ฟอง/แม่/ปี และแม่พันธุ์โรดะ 130 ตัว อัตราการให้ไข่เฉลี่ย 185 ฟอง/แม่/ปี ให้ไข่ 3 รุ่น/ปี ปริมาณไข่ทั้งหมด 20,443 ฟอง จากนั้นนำเข้าตู้ฟัก ได้ลูกไก่ 13,861 ตัว (อัตราฟัก ร้อยละ 67.8) เกษตรกรประสบปัญหาอัตราส่วนพ่อ:แม่พันธุ์ ไม่สมดุล แม่พันธุ์ไม่แข็งแรง

ผลผลิตไก่ขุน

เกษตรกรนำลูกไก่เข้าเลี้ยง รุ่นที่ 1 จำนวน 2,200 ตัว รุ่นที่ 2 จำนวน 2,000 ตัว รวม 4,200 ตัว ระยะเวลาในการเลี้ยง 80-90 วัน ผลผลิตไก่ขุนที่ได้รวมทั้งสิ้น 3,807 ตัว อัตราตาย ร้อยละ 9.2 สำหรับรุ่นที่ 3 อยู่ระหว่างดำเนินการเลี้ยง จึงไม่นำข้อมูลมาวิเคราะห์ผล (ตาราง 5)

ตาราง 5 ปริมาณการผลิตไก่ขุนในแต่ละรุ่น และปริมาณผลผลิตของโครงการ

เกษตรกร	รุ่นที่ 1			รุ่นที่ 2			รุ่นที่ 3 ¹			รวม ²		
	ลูกไก่ (ตัว)	ไก่ขุน (ตัว)	อัตรา ตาย (%)	ลูกไก่ (ตัว)	ไก่ขุน (ตัว)	อัตรา ตาย (%)	ลูกไก่ (ตัว)	ไก่ขุน (ตัว)	ลูกไก่ (ตัว)	ไก่ขุน (ตัว)	อัตรา ตาย (%)	
สมนึก	300	290	3.3	300	272	9.3	300	(กำลัง ดำเนินการ)	600	562	6.3	
มณี	100	87	13.0	100	80	20.0	100	(กำลัง ดำเนินการ)	200	167	16.5	
สุพจน์	100	96	4.0	100	92	8.0	50	(กำลัง ดำเนินการ)	200	188	6.0	
สวัสดิ์	300	291	3.0	300	48	16.0	300	(กำลัง ดำเนินการ)	600	543	9.7	
วิไล	100	91	9.0	200	185	7.5	120	(กำลัง ดำเนินการ)	300	276	8.0	
ปทุม	100	91	9.0	200	185	7.5	-	-	300	276	8.0	
สุกวิน	300	285	5.0	500	400	20.0	180	(กำลัง ดำเนินการ)	800	685	14.4	
สุรพล	100	90	10.0	100	85	15.0	100	(กำลัง ดำเนินการ)	200	175	12.5	
สะอาด	300	290	3.3	-	-	-	-	-	300	290	3.3	
อินทร	200	195	2.5	200	160	20.0	-	-	400	355	18.0	
พวง	200	195	2.5	-	-	-	-	-	200	195	2.5	
สมิง	100	95	5.0	-	-	-	-	-	100	95	5.0	
รวม	2,200	2,096	5.8	2,000	1,711	13.7	1,150	0	4,200	3,807	9.2	

หมายเหตุ ¹รุ่นที่ 3 อยู่ระหว่างดำเนินการ ไม่นำมาวิเคราะห์ต้นทุนของกลุ่ม ²รวมผลผลิตรุ่นที่ 1 และ 2

การวิเคราะห์ข้อมูลต้นทุนและปริมาณกำไรของเกษตรกร

โครงสร้างต้นทุนการผลิตในแต่ละกิจกรรมการผลิต (ลูกไก่/ไก่ขุน) มีการวิเคราะห์ต้นทุนเพื่อสะท้อนต้นทุนที่แท้จริง โครงสร้างต้นทุน – ปริมาณกำไรของเกษตรกรตามรูปแบบการผลิตมีรายละเอียด ดังนี้

8.6.1 การเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ผลิตลูกไก่

1) ต้นทุนการผลิตลูกไก่

เกษตรกรเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ประจักษ์ทางคำ (พ่อพันธุ์ 25 ตัว แม่พันธุ์ประจักษ์ทางคำพันธุ์แท้ 220 ตัว และแม่พันธุ์ โรดฯ 130 ตัว) รวมทั้งสิ้น 375 ตัว มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

- ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ และค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน 11,493.67 บาท (ร้อยละ 3.67)

- ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าพันธุ์ไก่ (พ่อแม่พันธุ์) ค่าอาหาร ค่าสาธารณูปโภค ค่าแรงงาน ค่าเวชภัณฑ์ และวัสดุอื่นๆ ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนผันแปรส่วนใหญ่เป็นต้นทุนเงินสด (ต้นทุนทางบัญชี) ยกเว้น ค่าแรงงานที่เกษตรกรใช้แรงงานครัวเรือน ซึ่งเกษตรกรไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด ต้นทุนผันแปรรวม 301,970.00 บาท (ร้อยละ 96.33)

- ต้นทุนรวม (ผลรวมต้นทุนคงที่และผันแปร) 313,463.67 บาท เป็นต้นทุนที่จ่ายเป็นเงินสด 256,143.67 บาท (ร้อยละ 81.07 ของต้นทุนทั้งหมด) โดยมีสัดส่วนของต้นทุนการผลิตลูกไก่ที่สำคัญ 3 รายการ ประกอบด้วยค่าอาหาร ร้อยละ 52.46 ค่าแรงงานครัวเรือน ร้อยละ 17.47 และค่าพันธุ์ (พ่อแม่พันธุ์) ร้อยละ 11.96 (ตาราง 6)

2) รายได้และกำไรจากการผลิตลูกไก่

ลูกไก่ผลิตได้ 13,861 ตัวต่อปี ต้นทุนการผลิตรวม (ที่ใช้จ่ายเป็นต้นทุน) 313,463.67 บาท/ปี เกษตรกรจำหน่ายให้กลุ่มผลิตไก่ขุน 11 ราย ราคาตัวละ 20 บาท รายได้เฉลี่ย 277,200 บาท ดังนั้นต้นทุนการผลิตลูกไก่เฉลี่ย 18.44 บาท/ตัว และเกษตรกรมีกำไรจากการผลิตลูกไก่เฉลี่ย 0.81 บาท/ตัว (ตาราง 6)

ตาราง 6 รายละเอียดโครงสร้างต้นทุน-ปริมาณกำไรการผลิตลูกไก่

หน่วย: บาท

โครงสร้างต้นทุน-ปริมาณกำไร	ปีที่ 1		หมายเหตุ
	n	%	
1 ต้นทุนคงที่	11,493.67	3.67	
1.1 ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน	1,460.00	0.47	
1.2 ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือ	1,345.00	0.43	
1.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์	2,466.67	0.79	
1.4 ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษา			
1.4.1 ค่าบำรุงรักษาเครื่องมือ (ตู้ฟัก)	2,400.00	0.77	
1.4.2 ค่าบำรุงรักษาอุปกรณ์	672.00	0.21	
1.5 ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน	750.00	0.24	
2 ต้นทุนผันแปร	301,970.00	96.33	
2.1 ค่าพ่อแม่พันธุ์ไก่	37,500.00	11.96	อายุการใช้งานพ่อแม่พันธุ์ 2 ปี
2.2 ค่าอาหาร	164,430.00	52.46	ปริมาณการให้อาหาร 85.72 กรัม/ตัว/วัน
2.3 ค่าสาธารณูปโภค	28,800.00	9.19	
2.4 ค่าแรงงานครัวเรือน	54,750.00	17.47	
2.5 ค่าเวชภัณฑ์	5,600.00	1.79	
2.6 ค่าวัสดุอื่นๆ (แกลบรองพื้น)	1,440.00	0.46	
2.7 ค่าสูญเสียพ่อแม่พันธุ์	9,450.00	3.01	พ่อแม่พันธุ์ จำนวน 5 ตัว แม่พันธุ์จำนวน 60 ตัว
ต้นทุนรวม	313,463.67	100.00	
ต้นทุนเงินสดรวม	256,143.67	81.71	
3. รายได้			
3.1 รายได้จากการจำหน่ายลูกไก่	277,200.00		จำหน่ายตัวละ 20 บาท ต้นทุนลูกไก่ ตัวละ 18.44 บาท
3.2 ผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่)	3,000.00		
รายได้รวม	280,200.00		
รายได้เหนือต้นทุนเงินสด	277,200.00		
กำไร (ขาดทุน) ทางเศรษฐศาสตร์	-32,243.67		
กำไร (ขาดทุน) เหนือต้นทุนเงินสด	21,076.33		
ต้นทุนลูกไก่/ตัว	18.44		
กำไร/ตัว	0.81		

8.6.2 การผลิตไถ่ขุน

1) ต้นทุนการผลิตไถ่ขุน

กลุ่มเกษตรกรผลิตไถ่ขุน นำลูกไก่เข้าเลี้ยงรายละ 100-500 ตัว/รุ่น รวม 4,200 ตัว (รุ่นที่ 1 2,200 ตัว และรุ่นที่ 2 2,000 ตัว) ผลิตไถ่ขุนรวม 3,807 ตัว อัตราตายร้อยละ 9.2 ระยะเวลาในการเลี้ยง 80-95 วัน น้ำหนักรวม 4,724.26 กิโลกรัม (เฉลี่ย 1.24 กิโลกรัม/ตัว) มีต้นทุนการผลิตดังต่อไปนี้ (ตาราง 7)

- ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์ ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน 12,795.64 บาท (ร้อยละ 3.16)

- ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าลูกไก่ ค่าอาหาร ค่าสาธารณูปโภค ค่าแรงงาน ค่าเวชภัณฑ์ และวัสดุอื่นๆ ค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนผันแปรส่วนใหญ่เป็นต้นทุนเงินสด (ต้นทุนทางบัญชี) ยกเว้นค่าแรงงานที่เกษตรกรใช้แรงงานครัวเรือน ต้นทุนผันแปรรวม 389,654.90 บาท (ร้อยละ 96.21) ต้นทุนการผลิตที่สำคัญของกลุ่มประกอบด้วย 1) ค่าอาหารสำเร็จรูป 209,724.40 บาท (ร้อยละ 51.78) 2) ค่าลูกไก่ 84,000 บาท (ร้อยละ 20.74) และ 3) ค่าแรงงานครัวเรือน 87,637.50 บาท (ร้อยละ 21.64) ตามลำดับ

- ต้นทุนรวม (ผลรวมต้นทุนคงที่และผันแปร) 405,002.84 บาท เป็นต้นทุนเงินสด 304,220.21 บาท (ร้อยละ 75.61)

2) รายได้และกำไรจากการผลิตไถ่ขุน

กลุ่มมีรายได้รวมจากการจำหน่ายผลผลิตทั้งหมด 417,754.40 บาท ประกอบด้วย รายได้เงินสดการจำหน่ายไถ่ขุน 409,074.40 บาท และผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่) 8,680 บาท กลุ่มได้กำไรในรูปเงินสด 102,854.19 บาท (เฉลี่ยกิโลกรัมละ 23.05 บาท) หากคำนวณด้วยหลักการทางเศรษฐศาสตร์กลุ่มได้กำไร 2.14 บาท/กิโลกรัม เนื่องจากรวมต้นทุนที่ไม่ใช่เงินสดในการคำนวณต้นทุน - ปริมาณกำไร ประกอบด้วย ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน ค่าแรงงานครัวเรือน และค่าเวชภัณฑ์ ซึ่งทางกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากกรมปศุสัตว์

ตาราง 7 รายละเอียดโครงสร้างต้นทุน-ปริมาณกำไรผลิตไก่ขุน

หน่วย: บาท

โครงสร้างต้นทุน-ปริมาณกำไร	รุ่นที่ 1		รุ่นที่ 2		รวม	
	n	%	n	%	n	%
1 ต้นทุนคงที่	7,416.39	3.36	5,379.56	2.92	12,795.94	3.16
1.1 ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน	3,941.67	1.79	2,914.67	1.59	6,883.33	1.70
1.2 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์	2,758.06	1.25	1,846.22	1.00	4,604.28	1.14
1.3 ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน	716.67	0.32	591.67	0.32	1,308.33	0.32
2 ต้นทุนผันแปร	213,112.30	96.64	176,542.60	95.70	389,654.90	96.21
2.1 ค่าลูกไก่	44,000.00	19.95	40,000	21.68	84,000.00	20.74
2.2 ค่าอาหารไก่	116,573.80	52.86	93,150.60	50.50	209,724.40	51.78
2.3 ค่าสารสุขภาพโรค	1,705.00	0.77	1,315.00	0.71	3,020.00	0.75
2.4 ค่าแรงงานคิ้วเรือน	47,862.50	21.70	39,775.00	21.56	87,637.50	21.64
2.5 ค่าเวชภัณฑ์	2,612.00	1.18	2,002.00	1.09	4,614.00	1.14
2.6 ค่าวัสดุอื่นๆ (แกลบรองพื้น)	359.00	0.16	300	0.16	659.00	0.16
ต้นทุนรวม	220,528.69	100.00	184,474.61	100.00	405,002.84	100.00
ต้นทุนเงินสดรวม	166,598.72	75.55	139,621.49	75.69	306,220.21	75.61
3. รายได้						
3.1 รายได้จากการจำหน่ายไก่ขุน	221,708.50		187,869.90		409,074.40	
3.2 ผลพลอยได้ (ปุ๋ยมูลไก่)	5,040.00		3,740.00		8,680.00	
รายได้รวม	226,748.50		191,609.90		417,754.40	
รายได้เหนือต้นทุนเงินสด	221,708.50		187,869.90		409,074.40	
กำไร (ขาดทุน) ทางเศรษฐศาสตร์	6,219.81		7,138.74		12,751.56	
กำไร (ขาดทุน) เหนือต้นทุนเงินสด	55,109.78		48,248.41		102,854.19	
ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ต่อกก.	84.75		86.57		85.78	
ต้นทุนเงินสด/กก.	64.03		65.62		64.86	
จำนวนที่ผลิต (ตัว)	2,096.00		1,711.00		3,807.00	
น้ำหนักเฉลี่ย (กิโลกรัม/ตัว)	1.25		1.24		1.24	
น้ำหนักรวม (กิโลกรัม)	2,602.00		2,125.26		4,727.26	
ราคาขาย/กก.	87.08		88.75		87.92	
กำไร(ขาดทุน) /กก.						
- กำไร(ขาดทุน) ทางเศรษฐศาสตร์	2.33		1.95		2.14	
- กำไร (ขาดทุน) เหนือต้นทุนเงินสด	23.06		23.05		23.05	

หมายเหตุ รอบที่ 1 เกษตรกร 12 ราย นำลูกไก่เข้าเลี้ยง 2,200 ตัว

รอบที่ 2 เกษตรกร 9 ราย นำลูกไก่เข้าเลี้ยง 2,000 ตัว

รอบที่ 3 ยังไม่ได้นำมาวิเคราะห์ผล

การผลิตไก่ขุนของกลุ่มมีต้นทุนการผลิตรวม 405,002.84 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ 12,795.94 บาท (ร้อยละ 3.16) ต้นทุนผันแปร 389,654.90 บาท (ร้อยละ 96.21) ซึ่งต้นทุนการผลิตที่สำคัญของกลุ่ม ประกอบด้วย ค่าอาหาร 209,724.40 บาท (ร้อยละ 51.78) ค่าลูกไก่ 84,000 บาท (ร้อยละ 20.74) และค่าแรงงานครัวเรือน 87,637.50 บาท (ร้อยละ 21.64) ตามลำดับ ดังนั้นกลุ่มมีรายได้จากการจำหน่ายไก่ขุน 409,074.40 บาท กลุ่มได้กำไรในรูปเงินสด 102,854.19 บาท เฉลี่ย กิโลกรัมละ 23.05 บาท หากพิจารณาและเปรียบเทียบสัดส่วนของต้นทุนการผลิตตามรอบการผลิต 2 รุ่น สรุปได้ดังนี้

1. รุ่นที่ 1 เกษตรกรในโครงการ 12 ราย นำลูกไก่เข้าเลี้ยง 2,200 ตัว มีระยะเวลาการเลี้ยง 80-95 วัน การผลิตไก่ขุนของกลุ่มมีต้นทุนการผลิต ส่วนใหญ่เป็นต้นทุนผันแปร 213,112.30 บาท (ร้อยละ 96.64) ประกอบด้วย ค่าอาหาร (ร้อยละ 52.86) ค่าลูกไก่ (ร้อยละ 19.95) และค่าแรงงานครัวเรือน (ร้อยละ 21.70) และต้นทุนคงที่ (ร้อยละ 3.36)

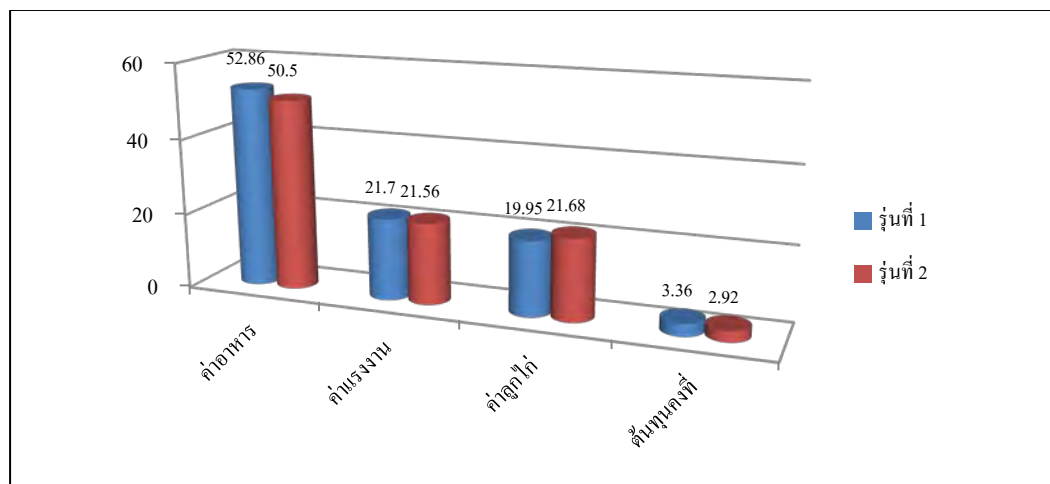
เกษตรกรผลิตไก่ขุนได้ 2,096 ตัว น้ำหนักรวม 2,602 กิโลกรัม (น้ำหนักเฉลี่ย 1.25 กิโลกรัม/ตัว) ราคาจำหน่ายไก่ขุนของกลุ่มเฉลี่ย 87.08 บาท/กิโลกรัม มีรายได้จากการจำหน่ายไก่ขุนรวม 221,708.50 บาท (เฉลี่ยรายละ 18,475.71 บาท) เมื่อหักต้นทุนที่จ่ายตามจริง 116,598.72 บาท ได้กำไรจากการผลิต 55,109.78 บาท (เฉลี่ยรายละ 4,592.48 บาท) (ตาราง 8 และ ภาพ 13)

2. รุ่นที่ 2 เกษตรกรในโครงการ 9 ราย นำลูกไก่เข้าเลี้ยง 2,000 ตัว ระยะเวลาการเลี้ยง 80-95 วัน การผลิตไก่ขุนของกลุ่มมีต้นทุนการผลิต ส่วนใหญ่เป็นต้นทุนผันแปร 176,542.60 บาท (ร้อยละ 95.70) ประกอบด้วย ค่าอาหาร (ร้อยละ 50.50) ค่าลูกไก่ (ร้อยละ 21.68) และ ค่าแรงงานครัวเรือน (ร้อยละ 21.56) และมีต้นทุนคงที่ (ร้อยละ 2.92)

ได้ผลผลิต 1,711 ตัว น้ำหนักรวม 2,125.26 กิโลกรัม (เฉลี่ย 1.24 กิโลกรัม/ตัว) ราคาจำหน่ายไก่ขุนเฉลี่ย 88.75 บาท/กิโลกรัม มีรายได้จากการจำหน่ายไก่ขุนรวม 187,869.90 บาท (เฉลี่ยรายละ 20,874.43 บาท) เมื่อหักต้นทุนรวมที่เกษตรกรใช้จ่ายเป็นต้นทุน 139,621.49 บาท กลุ่มมีกำไรจากการผลิต 48,128.41 บาท (เฉลี่ยรายละ 5,347.60 บาท) (ตาราง 8 และ ภาพ 13)

ตาราง 8 เปรียบเทียบร้อยละของต้นทุนและต้นทุนรวมการผลิตไก่ขุนรุ่นที่ 1 และ 2

ต้นทุน	รุ่นที่ 1(n=12) (ร้อยละ)	รุ่นที่ 2(n=9) (ร้อยละ)
ต้นทุนผันแปร	96.64	95.70
ค่าอาหาร	52.86	50.50
ค่าลูกไก่	19.95	21.68
ค่าแรงงานครัวเรือน	21.70	21.56
ต้นทุนคงที่	3.36	2.92
ค่าเสื่อมราคาโรงเรือน	1.79	1.59
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์	1.25	1.00
ค่าเสียโอกาสการใช้ที่ดิน	0.32	0.32
ต้นทุนเงินสด (บาท)	166,598.72	139,621.49
	(75.55)	(75.69)
เฉลี่ย/ราย (บาท)	13,883.23	15,513.50
รายได้จำหน่ายไก่ขุน (บาท)	221,708.50	187,869.90
เฉลี่ย/ราย (บาท)	18,475.71	20,874.43
ผลตอบแทน (กำไร) (บาท)	55,109.78	48,248.41
เฉลี่ย/ราย (บาท)	4,592.48	5,347.60

ภาพ 13 ร้อยละของต้นทุนการผลิตไก่ขุนรุ่นที่ 1 และ 2

8.7 กิจกรรมที่ 7 การแปรรูปและการตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มเกษตรกรใน ตลาดระดับกลางและบน

การจำหน่ายผลผลิตไก่ขุน เกษตรกรในโครงการจำหน่ายผลผลิตไก่ขุนมีชีวิตให้พ่อค้าท้องถิ่นในตลาดชุมชน โดยกำหนดราคาจำหน่าย ไก่ขุนพันธุ์แท้ 90 บาท/กิโลกรัม และลูกผสม 85 บาท/กิโลกรัม ระยะเวลาเลี้ยง 80-95 วัน นอกจากนี้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันทำการตลาดและขยายตลาด โดยบูรณาการองค์ความรู้ กระบวนการผลิตไก่สดแช่แข็ง ทำให้เกษตรกรมีองค์ความรู้ในการทำน้ำที่การตลาดร่วมกันโดยสร้างแบรนด์ของกลุ่ม (กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ ต.แม่ปิ้ง) แปรรูปไก่สดแช่แข็งจำหน่ายในตลาดระดับกลาง (แมคโคร เทสโก้ โลตัส) และตลาดระดับบน (ห้างริมปิงซูเปอร์สโตร์) สร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า เพิ่มรายได้ และกำไรให้กับเกษตรกร ตลอดจนการวางแผนการผลิต คุณภาพ และขนาดน้ำหนักรักษาสดคล้อยตามความต้องการของตลาดในแต่ละระดับ สำหรับการผลิตไก่สดแช่แข็ง ใช้กระบวนการแปรรูปในโรงฆ่ามาตรฐาน (ได้รับมาตรฐาน GMP) และตรวจสอบคุณภาพ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ไก่ประดู่หางดำ มีความปลอดภัย และสร้างความมั่นใจแก่ผู้บริโภคในตลาดระดับกลาง และบน ดังนี้

1) การขนส่งไก่มีชีวิตจากฟาร์ม

ก่อนการจำหน่ายเพื่อนำไปแปรรูป เกษตรกรลดอาหารไก่ก่อนฆ่าประมาณ 6-8 ชั่วโมง เพื่อลดการสูญเสียน้ำหนักผลิตภัณฑ์ในระหว่างการผลิต โดยกำหนดน้ำหนักไก่มีชีวิตที่รับซื้อจากกลุ่มเพื่อนำมาผลิต (ตลาดระดับกลาง น้ำหนักประมาณ 1.5-1.8 กิโลกรัมและระดับบน 1.3-1.5 กิโลกรัม) สำหรับการขนส่งไก่จากฟาร์มถึงโรงเชือด มีใบเคลื่อนย้ายสัตว์ที่ได้รับอนุญาตจากปศุสัตว์อำเภอ เพื่อเคลื่อนย้ายไก่มีชีวิต และใบตรวจโรคสัตว์ เพื่อรับรองการปลอดเชื้อไข่หวัดนก และนิวคาสเซิล ใช้ระยะเวลาขนส่งจากฟาร์มถึงโรงฆ่าไม่เกิน 2 ชม. ก่อนนำไก่เข้าเชือดจะพักไก่อย่างน้อย 2 ชั่วโมง เพื่อลดความเครียด

2) กระบวนการแปรรูป

โครงการใช้โรงฆ่าของ คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่มีกระบวนการผลิตตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ดีในการผลิตอาหาร (Good Manufacturing Practice ; GMP) โดยมีกระบวนการควบคุมคุณภาพการผลิต ดังนี้

ทำความสะอาดวัสดุอุปกรณ์เชือด และภาชนะรองรับเลือด แล้วดำเนินการเชือดไก่โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการเร็วที่สุดและไม่ให้มีเลือดค้างในตัวไก่เนื่องจาก การมีเลือดค้างในระบบภายในและกล้ามเนื้อมีผลต่อคุณภาพเนื้อไก่ แล้วจึงเข้าสู่กระบวนการตามหลักการจัดการโรงฆ่าที่ได้มาตรฐานต่อไป

เมื่อชำแหละไก่ตามกระบวนการแล้วจึงนำซากไก่ซึ่งน้ำหนัก และบรรจุในถุงพลาสติก (ถุงแวคคัม) ที่ติดฉลากเรียบร้อยแล้ว ปิดผนึกถุงด้วยระบบสุญญากาศ และนำไป

แช่แข็ง เกณฑ์การเก็บรักษาอุณหภูมิ -18 องศาเซลเซียส วางแผนการผลิต และเก็บรักษาในวันเดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิดการเสื่อมคุณภาพ

โครงการมีผลิตภัณฑ์จำหน่ายในตลาดระดับกลางและบน ผลิตภัณฑ์ ที่จำหน่ายในตลาดทั้ง 2 ระดับ มีต้นทุนและกำไรจากการผลิต ดังนี้

ต้นทุนการผลิตไก่ประดู่หางดำแช่แข็งตัวละ 201.53 บาท (น้ำหนักซากเฉลี่ย 1.3 กก.) มีรายละเอียดค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิตที่สำคัญ ประกอบด้วย

- 1) ไก่มีชีวิต น้ำหนักเฉลี่ย 1.5 กิโลกรัม ราคา 90 บาท/กิโลกรัม (% ซาก 80 -82) มูลค่า 135 บาท/ตัว (ร้อยละ 66.99)
- 2) ค่าการตลาด (ร้อยละ 15 ของมูลค่าขาย) เท่ากับ 34.44 บาท (ร้อยละ 17.09)
- 3) ค่าจ้างฆ่า มูลค่า 12 บาท/ตัว (ร้อยละ 5.95)

โครงการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดระดับกลางและบน โดยกำหนดเงื่อนไข ดังนี้

- ห้างแม็คโคร ราคาจำหน่าย 159 บาท/กิโลกรัม (1.3-1.5 กิโลกรัม)
- ห้างโลตัส ราคาจำหน่าย 220 บาทต่อตัว (ไม่ต่ำกว่า 1.3 กิโลกรัม)
- ห้างสรรพสินค้า ริมปิง ราคาจำหน่าย 195 บาท/กิโลกรัม (1.1-1.2 กิโลกรัม)

รายได้และกำไร มูลค่าจำหน่ายตัวละ 248.73 บาท น้ำหนักเฉลี่ย 1.3 กก.(ราคาจำหน่ายเฉลี่ย 191.33 บาท/กก.) มีกำไรจากการจำหน่าย 47.20 บาท/ตัว หรือร้อยละ 23.42 ของต้นทุน (ตาราง 9)

ตาราง 9 ต้นทุนและกำไรของผลิตภัณฑ์ไก่ประดู่หางดำแช่แข็ง

รายการ	โครงการ		หมายเหตุ
	มูลค่า (บาท)	ร้อยละ	
ต้นทุน			
ต้นทุนไก่มีชีวิต	135.0	66.99	น้ำหนักเฉลี่ย 1.5 กก. %ซากประมาณ 80-82 % ราคาไก่มีชีวิต พันธุ์แท้ 90 บาท/กก.
ค่าขนส่ง	6.20	3.08	ราคา(บาท) ต่อตัว
ค่าบรรจุภัณฑ์	7.5	3.72	สต็อกเกอร์ 2.50 บาท ต่อหน่วย บรรจุภัณฑ์สุญญากาศ ราคา 5 บาท/หน่วย

ตาราง 9 (ต่อ)			
รายการ	โครงการ		หมายเหตุ
	มูลค่า (บาท)	ร้อยละ	
ค่าการตลาดเฉลี่ย	34.44	17.09	ค่าการตลาดเฉลี่ย 15 %ของมูลค่าขาย (ค่าการตลาด 12- 18 %)
ค่าเก็บรักษาผลิตภัณฑ์	3.30	1.64	กิโลกรัมละ 2.75 บาท/เดือน
ต้นทุนรวมต่อตัว	201.53	100.0	
รายได้ และกำไร			
มูลค่า/รายได้ต่อตัว	248.73		ราคาจำหน่ายเฉลี่ย 191.33 บาท/กก. น้ำหนักซาก 1.3 กก.
กำไรสุทธิ (บาท/ตัว)	47.20	23.42	

ข้อมูลการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไก่ประดู่หางดำแช่แข็งในตลาดทั้ง 2 ระดับ รวมปริมาณทั้งสิ้น 313 ตัว (น้ำหนักรวม 415.51 กิโลกรัม) มีรายได้จากการจำหน่าย 63,208.00 บาท (ตาราง 10)

ตาราง 10 จำนวนและมูลค่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไก่ประดู่หางดำแช่แข็งของโครงการ ในตลาดระดับกลางและบน

ตลาด	จำนวนส่ง (ตัว)	น้ำหนัก (กิโลกรัม)	มูลค่า (บาท)	ราคาจำหน่าย (บาท/หน่วย)
ระดับกลาง				-220 บาท/ตัว (ไม่ต่ำกว่า 1.3 กก.) -159 บาท/กก. (1.3-1.5 กก.)
-แมคโคร	188	258.6	39,448	
-เทสโก้โลตัส	65	87.06	12,584	
ระดับบน	60	69.85	11,176	-195 บาท/กก. (1.1-1.2 กก.)
รวม	313	415.51	63,208	

ผลได้จากการจำหน่าย หากเปรียบเทียบปริมาณกำไร จากการจำหน่ายไก่สดแช่แข็งในตลาดระดับกลางและบน และไก่มีชีวิตของตลาดในชุมชน พบว่า ผลิตภัณฑ์ไก่ประดู่หางดำแช่แข็งมีกำไร 47.20 บาท/ตัว (ตาราง 9) ส่วนการจำหน่ายไก่ขุนมีชีวิต มีกำไรประมาณ 35 บาท/ตัว (23.05 บาท/กิโลกรัม) (ตาราง 7) ซึ่งการจำหน่ายไก่สดแช่แข็งมีกำไรเพิ่มขึ้นประมาณ 12 บาท/ตัว กำไรที่ได้โครงการใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่มต่อไป

จากกิจกรรมตามแผนการดำเนินงาน และผลได้จากการดำเนินงานโครงการ สามารถสรุปได้
ดังนี้

ตาราง 11 การเปรียบเทียบแผนตามกิจกรรมและผลได้จากการดำเนินงาน

กิจกรรม	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ผลได้
1. การคัดเลือกเกษตรกร	- เกษตรกรที่สนใจการเลี้ยง ไก่ประดู่หางดำจำนวน 12 ราย	- เกษตรกรร่วมโครงการ 27 ราย (รวมรวม ข้อมูลการผลิตและวิเคราะห์ผล 12 ราย) - แบ่งกลุ่มเกษตรกรตามรูปแบบการผลิต 2 รูปแบบ ประกอบด้วย รูปแบบการเลี้ยง พ่อแม่พันธุ์ผลิตลูกไก่โดยใช้ตู้ฟัก (เกษตรกร 1 ราย) และรูปแบบการผลิต ไก่ขุน เกษตรกรซื้อลูกไก่จากฟาร์ม เครือข่ายผลิตลูกไก่มาเลี้ยงขุน	ตามเป้าหมาย
2. การประชุมกลุ่ม เกษตรกร เพื่อวาง แผนการดำเนินงาน ร่วมกัน	- จัดประชุมร่วมกันเพื่อ หาแนวทางการดำเนินงาน ร่วมกัน ทางด้านเงินลงทุน การผลิต การตลาด และ 2) เก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป เกษตรกรเพื่อประเมิน ความพร้อมของเกษตรกร	1) - เกษตรกรลงทุนโรงเรือน และอุปกรณ์ ส่วนค่าพันธุ์ไก่ อาหาร และเวชภัณฑ์ โครงการให้ยืมเงินทุนเป็นทุนหมุนเวียน และคืนทุนเมื่อจำหน่ายผลผลิต - การดำเนินการผลิต ฟาร์มเครือข่ายผลิต ลูกไก่ 1 ราย จำหน่ายให้กลุ่มเลี้ยงขุน ใน โครงการ โดยจัดลำดับการนำไก่เข้าเลี้ยง ตามความพร้อมของเกษตรกร - กลุ่มวางแผนการจำหน่ายให้พ่อค้ารับ ซื้อในท้องถิ่น ตลาดในชุมชน และขยาย ตลาดไปยังพื้นที่อื่น - เกษตรกรที่ร่วมโครงการสามารถเลี้ยงไก่ พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริมได้ โดยไม่เพิ่ม ภาระด้านแรงงาน ให้เกษตรกร จำเป็นต้องเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านการ จัดการโรงเรือนตามมาตรฐานฟาร์มไก่ พื้นเมือง การป้องกันและควบคุมโรค - ส่งเสริมให้เกษตรกรจัดหาแหล่งพืช อาหารสัตว์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เช่น การทำแปลงหญ้าในพื้นที่ เพื่อลดต้นทุน อาหาร ในการเลี้ยงไก่	ตามเป้าหมาย

ตาราง 11 (ต่อ)

กิจกรรม	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ผลได้
3. การฝึกอบรมและ ศึกษาดูงาน	- อบรมความรู้เกี่ยวกับการ เลี้ยงไก่ หรือเทคโนโลยี การเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ ให้แก่เกษตรกร อย่างน้อย 2 ครั้ง	ฝึกอบรมและศึกษาดูงาน รวม 3 ครั้ง - การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เทคโนโลยี การเลี้ยงไก่พื้นเมืองพันธุ์ประดู่หางดำ และซีรูนที่ 8 ” คณะเกษตรศาสตร์ ม. ขอนแก่น (6 มิถุนายน 2555) เกษตรกร 1 ราย - อบรม เรื่อง “การวางระบบมาตรฐาน ฟาร์มไก่พื้นเมือง” คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (6 สิงหาคม 2555) เกษตรกร 2 ราย - ศึกษาดูงานการส่งเสริมการเลี้ยงไก่ พื้นเมือง ของเกษตรกรที่สหกรณ์ การเกษตร กันทรวิชัย จำกัด จ.มหาสารคาม (5 มิ.ย.55) และนำไป แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่ม - (เกษตรกร 1 ราย)	ตามเป้าหมาย
4. การปรับปรุงโรงเรียน ของเกษตรกร	- จัดเตรียมพื้นที่เลี้ยง ปรับปรุงโรงเรียน และ จัดหาอุปกรณ์ในการเลี้ยง ให้พร้อมก่อนดำเนินการ เลี้ยง (ตามรูปแบบการ ผลิต)	- เกษตรกรเตรียมความพร้อมด้านพื้นที่ และปรับปรุงโรงเรียนเดิม โครงสร้าง โรงเรียนเป็นไม้ หลังคามุงกระเบื้อง หรือสังกะสี พื้นเป็นลานดินใช้แกลบปู พื้น ลานปล่อยใช้ตาข่ายพลาสติก ป้องกันศัตรูไก่	ตามเป้าหมาย
5.ดำเนินการผลิต			
5.1 รูปแบบการเลี้ยง พ่อแม่พันธุ์	- เกษตรกร 2 ราย ผลิต ลูกไก่ใช้เทคโนโลยีตู้ฟัก - จำนวนพ่อแม่พันธุ์ 720 ตัว (พ่อพันธุ์ 120 ตัว แม่ พันธุ์ 600 ตัว) - ผลผลิตลูกไก่รวม 35,700 ตัว/ปี (อัตราฟักไม่ต่ำกว่า 80 %)	- มีเกษตรกรเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์เพื่อผลิต ลูกไก่ใช้เทคโนโลยีตู้ฟัก จำนวน 1 ราย - เลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ 375 ตัว (พ่อ 25 ตัว แม่ พันธุ์แท้ 220 ตัวและแม่พันธุ์โรคฯ 130 ตัว) - ผลผลิตลูกไก่รวม 13,861 ตัว (อัตราการ ฟักร้อยละ 67.8)	50% 52% 39 %

ตาราง 11 (ต่อ)

กิจกรรม	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ผลได้
5.2 รูปแบบการเลี้ยงไก่ขุน	- เกษตรกรเลี้ยงรูปแบบไก่ขุน 10 ราย - เกษตรกรเลี้ยงลูกไก่ 300 ตัว/ราย/รุ่น (ผลิต 3 รุ่น) - ผลิตไก่ขุน 9,900 ตัว/ปี - ความเสี่ยงจากอัตราการตายไม่เกิน 5%	- เกษตรกรเลี้ยงรูปแบบไก่ขุน 27 ราย และ เก็บข้อมูลสรุปผลโครงการ 12 ราย - เกษตรกรนำลูกไก่เข้าเลี้ยงรวม 4,200 ตัว (รายละเอียด 100 – 300 ตัว ผลิตได้ 2 รุ่น) - ผลิตไก่ขุนที่ได้ 3,807 ตัว - (กำลังดำเนินการผลิตรุ่นที่ 3 ผลิตประมาณเดือน กันยายน 56) - อัตราการตายเฉลี่ย 9.2 %	- ตามเป้าหมาย 42% 38% - อัตราการตายสูงกว่าเป้าหมาย
6.การวิเคราะห์ต้นทุน-ปริมาณกำไรของเกษตรกร	- รายได้จากการจำหน่ายลูกไก่ 71,400 บาท/ปี (6,000 บาท/เดือน) - รายได้จากการจำหน่ายไก่ขุน 22,500 บาท/ราย/ปี	- มีรายได้จากการจำหน่ายลูกไก่ 277,200 บาท/ปี (23,100 บาท/เดือน) - เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายไก่ขุนเฉลี่ย 409,074 บาท (เฉลี่ย 34,089.50 บาท/ราย)	277,200 สูงกว่าเป้าหมาย
7.การตลาดจำหน่ายผลผลิตของกลุ่มเกษตรกร	- ขยายการตลาดผลิตภัณฑ์ไก่ประดู่หางดำไปสู่ตลาดระดับกลางและบน	- จำหน่ายผลิตภัณฑ์ไก่ประดู่หางดำแช่แข็งในตลาดทั้ง 2 ระดับ รวมปริมาณทั้งสิ้น 313 ตัว (น้ำหนักรวม 415.51 กิโลกรัม) มีรายได้ 63,208.00 บาท	ตามเป้าหมาย

9. สรุปผลการดำเนินการ

จากผลการดำเนินงานโครงการ การส่งเสริมการสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองประดู่หางดำเชียงใหม่ ในเขตตำบลแม่ปิง อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ มีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 27 ราย สามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ดังต่อไปนี้

1) สามารถพัฒนา และสร้างอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำให้เป็นอาชีพเสริม แก่กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำ

2) เกษตรกรเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ผลิตลูกไก่ สามารถผลิต และสร้างรายได้ ลูกไก่ผลิตได้ 13,861 ตัวต่อปี ต้นทุนการผลิตรวม (ที่ใช้จ่ายเป็นต้นทุน) 313,463.67 บาท/ปี รายได้เฉลี่ย 277,200 บาท ต้นทุนการผลิตลูกไก่เฉลี่ย 18.44 บาท/ตัว ดังนั้นเกษตรกรมีกำไรจากการผลิตเฉลี่ย 0.81 บาท/ตัว

3) เกษตรกรผลิตไก่ขุน สามารถผลิต และสร้างรายได้ จากไก่ขุน 2 รุ่น ต้นทุนการผลิตไก่ขุนเฉลี่ย 85.78 บาท/กิโลกรัม (คิดเป็นต้นทุนเงินสด 64.86 บาท/กิโลกรัม กำไรจากการจำหน่ายไก่ขุนเฉลี่ย ราคา กิโลกรัมละ 23.05 บาท สำหรับการผลิตไก่ขุนรุ่นที่ 3 กำลังอยู่ในช่วงการดำเนินการ (คาดว่าจะแล้วเสร็จ ภายในเดือน กันยายน 2556)

4) โครงการได้รูปแบบ การสร้างอาชีพจากการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำ ประกอบด้วย

4.1 รูปแบบการผลิตลูกไก่โดยใช้ผู้ฝึก องค์ความรู้สำคัญในการผลิต ประกอบด้วย ความรู้ในการจัดการฟาร์ม (เทคนิคการใช้ผู้ฝึก การอนุบาลลูกไก่ การทำวัคซีนตามโปรแกรม การจัดการด้านอาหาร น้ำ เวชภัณฑ์อื่นๆ และการจัดการสุขาภิบาล เกษตรกรสามารถผลิตพันธุ์ได้เอง

4.2 รูปแบบการเลี้ยงไก่ขุน เพื่อเป็นอาชีพเสริมร่วมกับการผลิตเกษตรกรอื่นๆ องค์ความรู้สำคัญในการผลิต ประกอบด้วย ความรู้ในการจัดการการผลิต จัดการด้านอาหาร น้ำ และเวชภัณฑ์อื่นๆ การจัดการสุขาภิบาล การรวมกลุ่มเพื่อวางแผนการผลิต และการจัดการด้านการตลาด ที่สอดคล้องกับแผนการผลิต สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในตลาดชุมชน

4.3 การขยายการตลาด โดยบูรณาการองค์ความรู้ กระบวนการผลิตไก่สดแช่แข็งเพื่อเพิ่มมูลค่า รายได้ และกำไร ขยายโอกาสทางการตลาดให้กลุ่มเกษตรกรไปสู่ตลาดระดับกลางและบนภายใต้ชื่อการค้าและโลโก้ของกลุ่มเกษตรกร เป็นแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่ม และสร้างรายได้เสริมแก่ชุมชน และพัฒนาการตลาดในอนาคตให้แก่โครงการ

10. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) โครงการควรส่งเสริมให้เกษตรกรควรมีการรวมตัวเป็นกลุ่มเกษตรกร เพื่อการดำเนินงานต่างๆ ที่เป็นเอกภาพ ทำให้สามารถวางแผนการผลิตไปกระดู๋หางคำของกลุ่มได้ ช่วยในด้านการวางแผนทางการตลาด และสร้างอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง
- 2) โครงการควรมีการฝึกอบรมเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไปกระดู๋หางคำให้กับเกษตรกร หรือกลุ่มแม่บ้าน เพื่อสร้างช่องทางการจำหน่ายไปกระดู๋หางคำให้มากขึ้น
- 3) โครงการควรมีการอบรมเรื่องการจัดการพันธุ์ อาหาร และมาตรฐานฟาร์ม เพิ่มเติมให้แก่เกษตรกร เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิต และลดความเสี่ยงของเกษตรกร
- 4) โครงการควรส่งเสริมเกษตรกรให้มีการปรับปรุงฟาร์มของเกษตรกรเพื่อให้ได้มาตรฐานฟาร์มของกรมปศุสัตว์ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ไปกระดู๋หางคำไปสู่เกษตรอินทรีย์ หรือผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษ เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด และเป็นการเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์
- 5) โครงการควรส่งเสริมเกษตรกรในโครงการที่มีศักยภาพ และความพร้อม เพื่อเป็นตัวแทนกลุ่มทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการให้ความรู้ และที่ปรึกษาในการแก้ปัญหาต่างๆ ให้เกษตรกรในกลุ่ม ตลอดจนสามารถทำหน้าที่ในด้านการตลาด และการเจรจาต่อรองกับพ่อค้า เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร

บรรณานุกรม

- ศิริพร กิริติการกุล, สุขสถิตย์ พวงมาลัยและบัณฑิต กิริติการกุล. 2555. การสร้างคุณค่าของไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ ผู้การรับรู้ของผู้บริโภคจังหวัดเชียงใหม่. รายงานวิจัย กรุงเทพฯ: ฝ่ายเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อำนวย เลี้ยวธารากุล. 2553. โอกาสและทางเลือกของเกษตรกรบนเส้นทางสายโซ่อุปทาน: ไก่พื้นเมือง: โอกาสบนเวทีวัฒนธรรม. หน้า 259-270. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: ฝ่ายเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อำนวย เลี้ยวธารากุล ศิริพันธ์ โมราภบ และศิริพร ตงศิริ. 2553. คู่มือการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำเชียงใหม่ 1 โดยความร่วมมือระหว่าง กรมปศุสัตว์ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. หน้า 10-11.

ภาคผนวก ก

รูปแบบการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ผลิตลูกไก่และการผลิตไก่ขุน

การเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ผลิตลูกไก่

ภาพ ก-1 การเลี้ยงฝูงพ่อแม่พันธุ์ ในโรงเรือนและจัดสรรพื้นที่ปล่อยให้ไก่ได้ออกกำลังกาย

ภาพ ก-2 เกษตรกรรวบรวมไข่ทุกวัน จนครบ 1 สัปดาห์ และนำเข้าตู้ฟักครั้งละประมาณ 200-250 ฟอง

ภาพ ก-3 ลูกไก่ที่ผลิตได้นำไปอนุบาล (กก) ประมาณ 1 สัปดาห์ ก่อนจำหน่ายให้กลุ่มผลิตไก่ขุน

การผลิตไก่ขุน

ภาพ ก-4 เกษตรกรซื้อลูกไก่หลังกจากฟาร์มผลิตลูกนำไปเลี้ยงขุน

(ก)

(ข)

ภาพ ก-5 เกษตรกรในโครงการผลิตไก่ขุนทั้งแบบเลี้ยงขังในโรงเรือน (ก) และเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย (ข) โดยมีบริเวณปล่อยเพื่อลดความเครียดและปัญหาการจิกกัน

การเสริมพืชอาหารในท้องถิ่น

ภาพ ก-6 การใช้ต้นกล้วยและ กล้วยเสริมให้ไก่จิกกิน

ภาพ ก-7 การเสริมพืชอาหาร (หญ้าเนเปียร์และหญ้าที่มีโนพื้นที่) สับให้ไก่กิน

ภาคผนวก ข

การเก็บข้อมูลและติดตามการดำเนินงานโครงการ

ภาพ ข-1 การเก็บข้อมูลการเลี้ยงและต้นทุนฟาร์มโดยนักศึกษา คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ภาพ ข-2 เกษตรกรเก็บข้อมูลการผลิตและชั่งน้ำหนัก ร่วมกับนักศึกษาคณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ภาคผนวก ค

การแปรรูปผลิตภัณฑ์ไก่สดแช่แข็งและการจำหน่าย

ภาพ ค-1 ขั้นตอนการบรรจุผลิตภัณฑ์ไก่ประดู่หางดำแช่แข็ง

ภาพ ค-2 ผลิตภัณฑ์หลังการบรรจุและปิดผนึกด้วยระบบสุญญากาศ นำไปแช่แข็งที่ อุณหภูมิ -18 องศาเซลเซียส

ภาพ ค-3 รูปแบบฉลากผลิตภัณฑ์ไก่ประดู่หางดำแช่แข็งของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำ ต.แม่บึง อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

(ก)

(ข)

ภาพ ค-4 สถานที่จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดระดับกลาง (ก)และตลาดระดับบน (ข)